

En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle - Myndigheten för delaktighets förslag på struktur för genomförande, uppföljning och inriktning inom funktionshindersområdet

Dnr S2016/04598/FST

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig i huvudsak positiv till rapportens förslag på hur funktionshinderspolitiken kan bli mer effektiv och systematisk. Funktionshinderspolitiken är precis som ungdomspolitik ett tvärsektoriellt område och vi ser många likheter mellan politikområdena. Nedan utvecklar myndigheten vad vi anser särskilt positivt och vilka delar av förslaget som vi anser kan behöva kompletteras.

Del 1 Utgångspunkter

Integrering som huvudsaklig princip

Vi ställer oss positiva till att utgångspunkten för politiken fortsatt är integrering och att ansvaret för genomförandet vilar på aktörer på samhällets alla nivåer. Att integrera ett funktionshindersperspektiv i befintlig verksamhet motverkar risken att funktionshinderspolitiken ses och behandlas som en särfråga.

Del 2 Förslag

Nytt nationellt mål

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig positiv till att det nya målet för funktionshinderspolitiken är tydligt kopplat till mänskliga rättigheter och tydliggör att ansvaret för att de mänskliga rättigheterna omfattar personer med funktionsnedsättning ligger hos samhället och inte individen. Vi är också positiva till att målet har som ambition att möjliggöra ett ökat

intersektionellt perspektiv. Eftersom det nya målet är formulerat i breda och övergripande termer instämmer myndigheten i bedömningen att målet kan behöva förstås och tolkas i relation till ett antal generella principer, för att viktiga perspektiv inte ska glömmas bort.

Generella principer

Det är positivt att jämställdhetsperspektivet och barnperspektivet tydligt lyfts som generella principer som det nationella målet bör tolkas utifrån. Myndigheten saknar dock ett ungdomsperspektiv och anser att principerna bör kompletteras med ett tydligare ungdomsperspektiv.

Den nationella ungdomspolitikens mål är att alla ungdomar mellan 13 och 25 år ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Ungdomspolitikerna är sektorsövergripande och berör områden som utbildning, arbete, inflytande, hälsa, fritid och kultur. Att ungdomspolitikerna är sektorsövergripande innebär att alla berörda verksamhetsområden har ett gemensamt ansvar för att nå det ungdomspolitiska målet. Alla statliga beslut och insatser som berör unga ska ha ett ungdomsperspektiv, vilket därför även bör gälla beslut och insatser som rör funktionshinderspolitiken. Ett ungdomsperspektiv innebär att unga bör betraktas som en mångfald individer, stödjas att bli självständiga och ha möjlighet att vara delaktiga i samhällets beslut. Ungdomsperspektivet ska utgå från ungas egen röst (delaktighet och inflytande) samt kunskap om unga.

För unga med funktionsnedsättning som är i behov av stöd, till exempel från föräldrar/vårdnadshavare, är det viktigt att stödet ger utrymme för individens eget självbestämmande (Ungdomsstyrelsen 2012). I vissa insatser riktade till unga med funktionsnedsättning tas stor hänsyn både till föräldrars och ungas egna åsikter och intressen. Ibland kan dock föräldrarnas och ungdomens intressen skilja sig åt. Det kan till exempel handla om att en förälder önskar så mycket assistans eller stöd som möjligt till sitt barn, och för att nå det målet förminskar ungdomens kompetenser. Något som inte stärker eller gynnar ungdomens utveckling i längden. I dessa fall är det viktigt att ha ett ungdomsperspektiv och inte ett föräldraperspektiv.

De generella principerna skulle även kunna kompletteras med ett tydligare hbtq-perspektiv. I nuläget lyfts detta till exempel inom ramen för principerna *icke-diskriminering* och *respekt för olikheter och erkännande av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten* men myndigheten anser att det kan finnas behov av att tydliggöra hbtq-perspektivet ytterligare. Myndighetens studier *Fokus 12* (Ungdomsstyrelsen 2012) och *Hon hen han* (Ungdomsstyrelsen 2010) visar att både unga med

funktionsnedsättning och unga hbtq-personer på många områden har generellt sämre levnadsvillkor än andra unga. Att vara ung med funktionsnedsättning och dessutom vara hbtq-identifierad borde utifrån den kunskapen öka risken för utsatthet och dåligt mående ytterligare. Det är därför, enligt myndigheten, viktigt att ett hbtq-perspektiv inte glöms bort i genomförandet av funktionshinderspolitiken.

Ansvars- och finansieringsprincipen

För att stärka integrering som huvudsaklig princip instämmer myndigheten också i att ansvars- och finansieringsprincipen tydligt ska framgå i arbetet med att genomföra funktionshinderspolitiken. Varje sektor ska utforma och bedriva sin verksamhet så att den är tillgänglig för alla medborgare och det ska finansieras inom ramen för ordinarie verksamhet.

MUCF anser dock att det finns ett behov av att tillföra extra resurser i ett inledande skede för att myndigheterna ska kunna arbeta upp den kunskap och kompetens för att, inom befintlig verksamhet, kunna genomföra funktionshinderspolitiken på ett bra sätt. Något som till exempel var fallet när satsningen på Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) inleddes.

Reviderad förordning

Myndigheten ställer sig positiv till förslaget på reviderad förordning där det tydligare än tidigare framgår att alla myndigheter aktivt ska bidra till att uppnå det nationella målet. Vi är positiva till att förordningen tydliggör att alla myndigheter aktivt ska bidra till det nationella funktionshinderspolitiska målet (1§) men att vissa myndigheter har särskilt ansvar för genomförandet (2§) och några av dem i sin tur har ansvar för att öka kunskap och stimulera kunskapsutveckling (3§).

Myndigheten är också mycket positiv till att myndigheter med särskilt ansvar och myndigheter med ansvar för kunskapsområden enligt förslaget löpande ska samråda med funktionshindersrörelsen i tillämpning av förordningen (6 §). MUCF vill dock påpeka att skrivningen funktionshindersrörelsen kan vara väl snäv. I vissa fall kan det vara viktigt att samråda även med andra organisationer inom det civila samhället.

Vi ser det som positivt att förslaget till ny förordning tydliggör att myndigheter kan samråda med Myndigheten för delaktighet i utformandet av insatser (7§). MUCF ser gärna att Myndigheten för delaktighet har en liknande roll som Nationella sekretariatet för genusforskning haft inom ramen för JiM där de kunnat stötta myndigheterna utifrån deras olika förutsättningar.

Myndigheten anser att det är bra att myndigheter med särskilt ansvar uppdras att formulera planer för sitt arbete och återrapportera sitt arbete i årsredovisningen. Det är bra att Myndigheten för delaktighet tar en roll i att ta fram mallar och stötta

myndigheterna i det här arbetet. Vi anser dock att även de myndigheter som ska arbeta på en grundnivå (1§) behöver stöd i hur deras arbete ska planeras och genomföras.

En ny strategi för funktionshinderspolitiken

Vi är positiva till att den nya strategin föreslås sträcka sig över en period på nio år för att skapa långsiktighet och öka möjligheten till en meningsfull uppföljning och möjligheten att se effekter av det arbete som bedrivs.

En förtydligad målstyrning

Det är också positivt att rapporten föreslår hur funktionshinderspolitiken ska styras mot tre målnivåer; ett nationellt mål samt effekt- och resultatmål för de elva identifierade samhällsområdena. Vi är positiva till måluppföljningsstrukturen där effektmål kopplas till resultatmål, som i sin tur kopplas till konkreta aktiviteter som myndigheterna tar fram och genomför.

Det är också positivt att resultatmålen ska kopplas till de generella principerna. Vi anser, som tidigare framfört, dock att dessa principer bör utökas med ett ungdomsperspektiv och ett tydligare hbtq-perspektiv.

Uppföljning

Myndigheten är positiv till att det finns en tydlig plan för uppföljning av målen i förslaget. Det är också bra att Myndigheten för delaktighet lyfter de utmaningar som finns i uppföljning av effekt- och resultatmål, i form av till exempel bristande statistik och indikatorer i nuläget. Vi instämmer i bilden av att det behöver utvecklas ytterligare indikatorer för att kunna mäta effekter och resultat på ett bra sätt och ställer oss positiva till att ett antal myndigheter föreslås kartlägga och utveckla möjligheten att följa upp effekt- och resultatmål (förslag 12:3).

I rapporten föreslås att effekt- och resultatmål följs upp vartannat år (sammanlagt tre gånger under strategiperioden). I vår mening kan det vara svårt att se resultat och effekter på så kort period, särskilt om statistik- och indikatorssystem som ska användas i uppföljningen fortfarande inte är kompletta. Myndighetens bedömning av de effekt- och resultatmål som föreslås i Del 3 i rapporten är att de i vissa fall tycks vara svåra att mäta.

Verktyg och arbetssätt

Krav i bidragsgivningen

Myndigheten instämmer i att tydliga krav om tillgänglighet och delaktighet i ordinarie bidragsgivning kan vara ett verktyg för att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning. Vi ser dock vissa problem med hur detta skulle fungera i praktiken. Sett till myndighetens egen bidragsfördelning finns redan krav på icke-diskriminering. Om det ska ställas krav på tillgänglighet och

delaktighet för personer med funktionsnedsättning behöver dessa krav vara tydligt formulerade och kombinerade med mätbara mål. Kraven kan också behöva se olika ut för olika organisationer beroende på storlek, eftersom möjligheter och förutsättningar varierar för stora respektive små organisationer.

En annan möjlighet är att, i likhet med bidragsfördelningen inom EU-programmet Erasmus+, prioritera projekt som jobbar med till exempel unga med funktionsvariation och att dessa projekt beviljas före ett kvalitativt likvärdigt projekt med en mindre prioriterad målgrupp.

Många aktörer bär ett ansvar

Samråd med funktionshinderrörelsen

MUCF ställer sig mycket positivt till förslaget att strategin för funktionshinderspolic samverkas med funktionshinderrörelsen. Det är dock viktigt att det tydligt framgår att ansvaret att initiera samverkan ligger på myndigheterna och att funktionshinderrörelsen inte är skyldig att samverka.

Vi vill även i detta sammanhang understryka att funktionshinderrörelsen kan vara ett för snävt begrepp och att formuleringen skulle kunna utvidgas till exempelvis *funktionshinderrörelsen och andra relevanta civilsamhällesorganisationer* eftersom det i vissa fall troligen kan vara värdefullt att inhämta synpunkter och kunskap från fler organisationer än de inom funktionshinderrörelsen.

Myndigheten är också positiv till att Myndigheten för delaktighet samverkat med funktionshinderrörelsen i framtagandet av förslaget.

Del 3 Prioriterade samhällsområden

Hälsa

Avsnittet om samhällsområde *hälsa* lyfter flera viktiga aspekter av området. En aspekt som inte lyfts inom detta samhällsområde, och som myndigheten anser inte får glömmas bort, är utsatthet för våld. Personer med funktionsnedsättning är i betydligt större utsträckning utsatta för våld och hot om våld än andra. Det visar till exempel vår rapport *Fokus 12* (Ungdomsstyrelsen 2012). Utsatthet för våld har också stora negativa konsekvenser för hälsan på kort och lång sikt (Nationellt centrum för kvinnofrid 2014). Myndigheten ser därför ett behov av att tydligare lyfta förebyggandet av våldsutsatthet som ett utvecklingsområde under samhällsområdet *hälsa*.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors roll
Myndigheten ställer sig positiv till att tydligare inkludera ett funktionshinderspolicperspektiv i vårt arbete och att aktivt bidra till att funktionshinderspolicen genomförs. Det gäller såväl arbetet med

ungdomspolitiken som arbetet med politiken för det civila samhället. Vi är en myndighet vars politikområden berör många samhällsområden och vi ser att vi till exempel skulle kunna bidra med kunskap om unga med funktionsnedsättningslevnadsvillkor inom flera av de prioriterade samhällsområdena, som *arbete och försörjning, utbildning, hälsa samt kultur, idrott och fritid*.

Myndigheten ställer sig positiv till förslaget att vi kan ha ett särskilt ansvar för genomförandet av funktionshinderspolitiken. Vi har dock, utifrån de skrivningar som finns i rapporten, svårt att se exakt vad vårt särskilda ansvar för genomförandet av funktionshinderspolitiken inom området demokrati skulle innebära. Vi efterfrågar därför ett förtydligande av detta.

För att bli bättre på att arbeta med ett funktionshindersperspektiv och genomföra funktionshinderspolitiken ser myndigheten ett behov av kunskap- och kompetensutveckling.

I övrigt har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor inga synpunkter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Cecilia Narby har varit föredragande. Avdelningschef Pontus Ekstedt har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Cecilia Narby
handläggare